

13.00.00
13.00.01
13.00.02
13.00.03
13.00.04
13.00.05

13.00.06
13.00.07
13.00.08
13.00.09
07.00.00
19.00.00

01.00.00
02.00.00
03.00.00
09.00.00
10.00.00
11.00.00

№4/2025

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogik, psixometodologik va tabiiy fanlarga
ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 534 sahifa,
15-aprel, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Qirg'izboyev Abdug'affor Karimjonovich
Tarix fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna
Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Umarova H.O. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woocky Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Somurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'icha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Toshkent davlat texnika universiteti, G. V. Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti Toshkent temir yo'l muhandislari instituti.

EDITOR-IN-CHIEF:

Qirg'izboyev Abdug'affor Karimjonovich
Doctor of Historical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Umarova H.O'. – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Woogyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali Oliy attestatsiya komissiyasining 26-08-2024 yildagi №11-05-4381/01-Kengash tavsiyasiga ko’ra, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning tadqiqot ishlari yuzasidan dissertatsiyalarining asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro’yxatiga kiritilgan.

Asos: OAK Pedagogik texnologiyalar va psixologik tadqiqotlar bo’yicha ekspert kengashi tavsiyasi (29-10-2024-y.; №10); OAK Tartib-qoida komissiyasi qarori (30-10-2024-y., №10/24); OAK Rayosatining qarori (31-10-2024-y., №363/5).

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.06.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan №C-5669245
reyestr raqami tartibi bo’yicha
ro’yxatdan o’tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310

MUNDARIJA

XXI asr tibbiyot atamashunosligi va unga ta'rif.....	12
Achilov Muzaffar Norquliyevich	
“4K” modeliga asoslangan ta’limda interaktiv metodlar va texnologiyalardan foydalanish usullari	15
Boltayeva Hulkar Mardonqul qizi	
Oliy ta’lim muassasalari kafedrası faoliyati samaradorligini oshirishda pedagogik risklarni boshqarish mexanizmi.....	18
Djalalov Baxromjan Begmurzayevich	
Kichik maktab yoshidagi o’quvchilarda liderlik sifatlarini shakllantirishning pedagogik aspektlari.....	24
Djumayeva Dildora Isroilovna	
Urma zarbli cholg’ular turlari va ularda ijro etish usullari	27
Egamkulov Oybek Altmishevich	
Umuminsoniy va diniy qadriyatlarni yoshlarimiz ongiga singdirishda dialektikaning roli	31
Ergasheva Guzal Maxkambayevna	
Bo’lg’usi tarbiyachilarda ijtimoiy intellektni shakllantirish zamon talabi.....	34
Ermatova Gulnoz Pirimovna	
Boshlang’ich ta’lim tarbiya fanida o’yin texnologilardan foydalanish metodikasi	37
Farsaxonova Dilafruz Rizaxonovna	
Boshlang’ich sinf o’quvchilarining kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish jarayonining yo’nalishlari va usullari ...	41
Kulboyeva Dilnoza Abdug’ofurovna	
Kurash sport turiga qiziquvchi ayollarning motivatsiya va o’z-o’zini anglash darajasi	44
Mamaraimova Ra’no Usmanovna	
The Teaching of Oral Production in the FFL Classroom: Linguistic and Psychological Difficulties	48
Narzulloyeva Dilfuza Bahriddin qizi	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini teatrlashtirilgan faoliyat asosida rivojlantirish	54
Nurmatova Iroda Toxtasinovna	
Maktabgacha ta’lim yo’nalishi talabalarida kasbiy kompetentlikni shakllantirishda pedagogik amaliyotning o’rni	56
Shamiyeva Manzura Fayzullayevna	
Globallashuv jarayonida o’quvchilarning aksiologik kompetensiyalarini shakllantirish.....	59
Siddikov Baxtiyor Saidkulovich	
4-sinf o’quvchilariga maqollar ma’nosini tushuntirish usullari	63
Suvonova Shohida Murodullo qizi	
Kasbiy rivojlanish soatlarining pedagogik va psixologik asoslari.....	69
Temirova Rushana Ravshan qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-hissiy ko’nikmalarni shakllantirish mazmuni	73
Teshabayeva Zamira Sobirovna, Abdulatipova Mehribon Qahramon qizi	
Boshlang’ich sinf tabiiy fan darslarida STEAM yondashuvi va xalqaro baholash dasturlari.....	76
Usmonova Zulfiya Ilxomovna	
Bo’lajak o’qituvchilarda konfliktologik kompetentlikning shaxs sifatlariga aloqadorligi	79
Muxammadiyeva Xadicha Karomatovna	
Русская документальная проза как отражение прошлого и настоящего общества	82
Дустова Ирода Шукрулло кизи	
Размышления о возникновении человеческих эмоций	86
Умарова Навбахор Шокировна, Зарипова Нигинабону Фахритдиновна	
Проблемы регулирования терминов в языкознании.....	89
Курбанова Гузаль Абдурахимовна	

Педагогические основы формирования интереса дошкольников к изучению иностранного языка в игровой среде.....	93
Курбанова Назира Низомиддиновна	
Mexanika fanining rivojlanish tarixi.....	97
Esanov Nuriddin Qurbonovich	
Эффективность использования личностно-ориентированной технологии обучения в учебном процессе.....	100
Намозова Манзура Муродовна	
O'spirinlik davridagi depressiv holatlarni psixodiagnostika va psixokorreksiya qilish usullari	104
Bannayev Maxamadin Sotvoldiyevich	
Talabalarda axborot madaniyatini shakllantirish metodikasi.....	109
Radjabova Gulnoza Bahromovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining madaniy xilma-xillikni inobatga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etish usullari	113
Saffarova Mohidil Axmadovna	
Adabiy til va shevalar o'rtasidagi leksik tafovutlar: kelib chiqish sabablari va rivojlanish xususiyatlari	116
Qurbonova Asal O'tkirovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini CALP yondashuvi asosida o'qish savodxonligini oshirish	119
Ahmadjonova Mushtariy Bahodirjon qizi	
Kreativ qobiliyatlarni rivojlantirishda bo'lajak mutaxassisning kasbiy kompetentligi	121
Artikova Nodira Shavkat qizi	
Yusuf Xos Hojibning axloqiy qarashlarini shakllanishining tarixiy-ijtimoiy omillari	125
Berdaliyeva S. D.	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini shakllantirish prinsiplari.....	128
Ibragimova Shaxnoza Tulqinovna	
Boshlang'ich sinflarga matematika o'qitish jarayonida ko'rgazmali qurollardan foydalanib dars samaradorligini oshirish	132
Mardonov Eshim Muratovich, Xushvaqto'v Ali Ashurovich, Narzullayeva Muxlisa Rustam qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-ijodiy faoliyatini takomillashtirish	135
Misirova Nodira Tovbayevna, Ergasheva Madina Qahramon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida 6-7-yoshli bolalarni maktabga tayyorgarlik monitoringini tashkil etish....	139
Ortiqova Gulhayo Erkinboy qizi	
-ayotgan bo'lsa shaklining lisoniy xususiyati va uning o'zgarishi.....	142
Safarov Firuz Sulaymonovich	
Sharq mutafakkirlarining pedagogik ta'limotlari va qarashlarida tarbiyaning ma'naviy, axloqiy negizlari	145
Xalilov Farhod Furqat o'g'li, Ibodullayeva Dildora Shukrulla qizi	
Anvar Obidjon ijodining tadrijiy takomiliga doir mulohazalar	148
Mamatalimov Zafar Mamaraimovich	
Patologik fiziologiya fanini o'qitishda it texnologiyalarining o'rni.....	152
Abdirashidova Gulnoza Ablakulovna, Mavlyanova Umida Nematovna, Sobirova Ra'no Tulqin qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning kognitiv kompetentligini rivojlantirishda motivatsion yondashuvning o'ziga xos jihatlari.....	156
Abdumanopov Muhammadsodiq Muhammadyusuf o'g'li	
The Role of Mass Media as a Tool in Teaching English Vocabulary to Young Learners	159
Dadaxonova Dilnavoz Zafarjon kizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari ta'lim va tarbiya jarayonlarida bolalarning refleksiv faoliyatini rivojlantirish.....	164
Dilorom Xomidova	
Boshlang'ich sinf o'quvchilari tarbiyasida ota-onalar bilan hamkorlikni tashkil etish metodikasi	169
Fayziyeva Madinabonu Sohijon qizi	
O'zbek yosh oilalarida nikohning dastlabki yillarida oilaviy nizolarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	173
Hakimova Nargiza Djavlievna	

Tarbiyalanuvchilarni nutq madaniyatiga o'rgatishda tarbiyachi nutqi va unga qo'yiladigan talablar	176
<i>Kazieva Turg'unoy Tursunboevna, Abdullayeva Kamola Erkin qizi</i>	
Ikki tilli o'quv lug'atlari tuzishning lingvodidaktik asoslari (ingliz va o'zbek tillari negizida yaratilgan ikki tilli lug'atlar misolida)	179
<i>Oqboyeva Zulfiya Bobonazarovna</i>	
Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi	183
<i>Saidova Mohinur Jonpo'latovna, Bo'ronova Nigora Umar qizi</i>	
Modern Opportunities for the Integration of Technologies Into the Media and their Role in Improving the Efficiency of the Media.....	187
<i>Salim Doniyorov</i>	
Chizma geometriya va muhandislik grafikasi darslarida talabalarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmasini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish	192
<i>Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich</i>	
Теории и модели выбора брачного партнера	197
<i>Абдумуталова Мадина Абдумалик кизи</i>	
Maktabgacha ta'lim muassalarida outsorsingdan foydalanish masalalari	203
<i>Kasimova Gulyar Axmatovna</i>	
Arxitektura fanlarini o'qitishning o'ziga xos xususiyatlari	209
<i>Astanov Tolib Muxtarovich</i>	
Talabalarda tadqiqotchilik qobiliyatlari	212
<i>Saidakbarova Nigora</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar hamkorligini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	216
<i>Tuxliyev Muslim Sherzod o'g'li</i>	
Искусственный интеллект в смешанном обучении	220
<i>Хикматов Нодир Назимджанович</i>	
The Literary Translation in English and its Linguistic Issues	224
<i>Ravshanova Ziyoda Qahramon qizi, Egamberdiyev Javlonbek Saynabi o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning bilim darajasini oshirishda ilg'or xalqaro pedagogik tajribalarni integratsiyalash: zamonaviy yondashuvlar, metodologiyalar va samaradorlik tahlili	229
<i>G'afurov Mirzo Ulug'bek Majidovich</i>	
Leksikologiya va uning nazariy asoslari	232
<i>G'anibayeva Bayyan Sharipbay qizi</i>	
Olimpiya ta'limini shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida tashkil etish.....	236
<i>Qodirov Jurabek Mamatsimonovich</i>	
Turizmga ta'limni samarali tashkil etishning pedagogik shartlari.....	239
<i>Normurodova Zebo Eshmaxmatovna</i>	
Autizmning kelib chiqish sabablari va Rett sindromi.....	243
<i>Xakimova Zulhumor Xakimovna</i>	
Talabalarda akmeologik pozitsiyani rivojlantirishning dolzarb masalalari	246
<i>Xaitov Abdukosim Abdulakim o'g'li</i>	
Tibbiy ta'lim talabalarini ommaviy sport sog'lomlashtirish jarayoniga tayyorlashda tabaqalashtirilgan jismoniy ta'lim texnologiyasi va shart-sharoitlari.....	250
<i>Arabboyev Hurshid</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	255
<i>Eshonqulova Kamola Ibrohimovna</i>	
Virusli infeksiyalar zamonaviy diagnostikasi va davolash usullarining biologik asoslari.....	259
<i>Kaxorova Karomatxon Sovronbayevna</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar tafakkuri, mantiqiy fikrlarini rivojlantirishda pedagogik o'yinlarning ahamiyati	262
<i>Mutalova Dilnoza Abdurashidovna</i>	

Buyuk ajdodlarimiz merosini o'rganish orqali bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik kasbga ijodiy munosabatini tarbiyalash	265
Nishonova Shohista Boymatovna	
Pedagogik jamoani rivojlantirish va motivatsiyalashning zamonaviy strategiyalari	268
Pardayeva Yulduz Muradullayevna	
15-16 yoshli voleybolchi qizlarning jismoniy rivojlanishining yoshga bog'liq xususiyatlari	272
Po'latova Shahnoza Ikrom qizi	
Umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	276
Raxmonov Baxtiyor Azzamovich	
Ingliz tili darslarida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'quvchilarning til ko'nikmalariga ta'siri	279
Shoisayeva Dilxumora Shojalil qizi	
Abu Ali ibn Sinoning matematika fanida qoldirgan merosi	283
Toshboyeva Nargiza Yo'ldashevna, Tursunova Nigora Ulug'bek qizi	
Aksiologik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik ahamiyati	286
Yo'ldoshev Farhodjon Baxtiyor o'g'li	
Научные основы формирования навыков сотрудничества у детей дошкольного возраста посредством квест-игр	290
Джамилова Наргиза Нуритдиновна, Мухаммадиева Фарангиз	
Теоретические основы формирования международной компетенции обучающихся	294
Миркомилова Шахзода Асрор кизи	
Boshlang'ich sinflar matematika darslarida kombinatorikaga oid masalalar	300
Roziqova Farizoda Ruyiddin qizi, Berdiyev Bahodir Ravshanovich	
pedagogik kompetentlikning ilmiy-nazariy asoslari	305
Eshbekova Dilnoza Ibraimovna	
Murakkab sintaktik qurilmalar va ularning matndagi paradigmatic o'rni	308
Turdiyeva Nilufar Anvarovna	
Bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish	311
Panjiyeva Shahlo Zulfikar qizi	
Kichik maktab yoshidagi zaif eshituvchi o'quvchilarning dialogik nutqining xususiyatlari	314
Qodirova Mahzuna Shamshidin qizi	
Chizma geometriya va muhandislik grafikasi fanidan talabalar mustaqil o'rganish jarayoni	320
Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich	
A System of Exercises Aimed at Developing Linguocognitive Competence in Future Psychologists	324
Allamuratov Gafur Ashurovich	
Boshlang'ich 4-sinf o'quvchilarini sinfdan tashqari mashg'ulotlarda jismoniy qobiliyatlarini shakllantirish va rivojlantirish omillari – natijalar misolida	327
Asqarov Ahliddin Alisher o'g'li	
Nutqi to'liq rivojlanmagan bolalarning monologik nutqini o'rganishning ilmiy asoslari	332
Egamberdiyeva Shahnoza Akbar qizi	
Tog'ay Murod asarlarida umuminsoniy va milliy qadriyatlar talqini	335
G'aybullayev Boburmirzo	
Maktabgacha yoshdagi nutq nuqsoniga ega bolalar bilan korreksion ish tamoyillari	338
Ikramova Dilafuz Furqat qizi	
Rahbarlik personaliga kadrlar tayyorlab berishning psixologik omillari	341
Karimjanova Yoqutxon Urinbaevna	
Integration of Modern Technologies in Teaching English	344
Dautova Makhbuba Normamatovna	
Effective Teaching Methods for Enhancing Topic Vocabulary Acquisition in School Learners	347
Absamadova Munira Isroilovna	

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar tafakkuri, mantiqiy fikrlarini rivojlantirishda pedagogik o'yinlarning ahamiyati	352
Mutalova Dilnoza Abdurashidovna	
Bo'lajak harbiy ta'lim o'qituvchilarini o'qitishda ta'lim texnologiyalarini qo'llashning nazariy asoslari.....	355
Xolmonov Mansur Narzulloyevich	
Imperativ algoritmik tafakkurni rivojlantirishning kognitiv xususiyatlari	358
Xushvaqto'v Umar Norqobilovich	
Perefrazalarni o'rganish jarayonidagi ilmiy yondashuvlar va ularning xususiyatlari	363
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Интеграция русского языка в экономическое образование: значение и перспективы	366
Адилова Солиа Адиловна, Нуридинов Бехруз Акбар угли	
Ta'lim jarayonida interfaol ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	369
Abdullayeva Zilola Baxtiyor qizi	
Hikoya matni ustida ishlashda PIRLS topshiriqlaridan foydalanish	372
Bayzakova Malika Abdukayumovna	
Fanlararo aloqadorlik asosida maktab fizika kursini o'qitish jarayoni	376
Boyutrayeva Gulbahor Kamoliddin qizi	
Janubiy Koreya ta'lim tizimidagi yutuqlarini o'rganish va ularning yutuqli tajribalarini O'zbekistonda tatbiq qilish.....	380
Nosirova Shaxrizoda Akram qizi	
Sharq allomalarining qarashlarida bo'lajak o'qituvchilarni ma'naviy-estetik rivojlantirish masalalari.....	384
Otaboboyeva Umida Ilhomovna	
Developing English Writing Skills Through Technology and Self-Regulation in Differentiated Instruction in Uzbekistan	388
Selimova Gulsana	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini estetik tarbiyalashning mavjud holati	393
Temirova Matluba Karim qizi	
Ona tili fanini o'qitishda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim jarayonlarini loyihalashtirish.....	397
Taylakova Dilnoza Norbekovna	
badiiy diskurs va badiiy matn dixotomiyasi.....	400
Ubaydullayeva Dilafuz Fazliddinovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishida fonetik mashqlarning o'rni	403
Zokirov Javohir G'aybullo o'g'li	
Методологические подходы к развитию творческого интеллекта у студентов педагогических специальностей	407
Анварова Хуснора Давронбек кизи	
Международный опыт подготовки педагогических кадров	410
Исманова Гульнора Гафуровна	
Yo'lovchi transport vositalari haydovchilarining professional yutuqlarida shaxsiy fazilatlarining ta'siri.....	416
Bazarov Naufal Kaxramonovich	
Boshlang'ich ta'limda badiiy asarlarni o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlari	419
Abdullayeva Feruza Nurillayevna	
The Importance of Book Trailer Technology in the Educational Process	422
K. A. Mamatkulova, Munisa Khodjayeva	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda badiiy-estetik tarbiyani rivojlantirishning pedagogik tajriba-sinov ishlarini tashkil etish.....	425
Umarova Gulshod Abdujabbarovna	
Kulolchilik san'atining bosqichlari va bezak uslublarining zamonaviy rivoji	431
Mannonova Maftuna Shukrillo qizi	
Yoshlarda faol fuqarolikni shakllantirishning tuzilmaviy-protsessual modeli.....	434
Xabibulla Muratov Abduqodirovich	

Yoshlarda faol fuqarolikni shakllantirishning tuzilmaviy-protsessual modeli	434
<i>Xabibulla Muratov Abduqodirovich</i>	
Jismoniy tarbiya o'qituvchilarining pedagogik mahoratini takomillashtirish omillari	440
<i>Abdumannotov Abdumajid Matayevich</i>	
O'qituvchilarda innovatsion faoliyatni rivojlantirish uchun yangi motivatsion yondashuvlar	443
<i>Egamberdiyev Farxod Botirovich</i>	
Bolalarda xotira va diqqatni rivojlantirish	447
<i>Fayziyeva Nodira Sobirovna, Turobova Munira Tolibjon qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalarda qo'rquv holatining psixologik xususiyatlari	451
<i>Gaziyeva Nigora Shamsiddinovna, Gazibekova Gulvza Ergashevna</i>	
O'zbekistonning janubiy tumanlarida o'suvchi sholi parazit nematodalar mavzusida talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyasini rivojlantirish	455
<i>Haydarova Pardaxol Boboqulovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida PIRLS topshiriqlarining ahamiyati	459
<i>Jo'rayeva Nargiza O'ktamovna, Toshpo'latova Ruxshona Alisher qizi</i>	
Talabalarda fonetik ko'nikmalarni shakllantirishning didaktik ta'minotini takomillashtirish (nemis tili misolida)	462
<i>Kiyamova Maxbuba Sultanovna</i>	
Loyiha faoliyati talabalarning kognitiv faolligini oshirish vositasi sifatida	466
<i>Otebergenov Jetkerbay Sakbergenovich</i>	
Bolaning axloqiy intellektini shakllantirishda otaning roli	470
<i>Qayimova Maftuna Tursunovna</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida lingvistik mashqlarning o'rni va ahamiyati	474
<i>Shodiyeva Mehribon Amin qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitishda mental arifmetikaning o'rni	477
<i>Sulaymonova Nigora Olimjon qizi</i>	
Yuguruvchilarning yillik tayyorgarlik jarayonlarini tashkil etishning pedagogik asoslari	481
<i>Tagayev R. M.</i>	
Boshlang'ich sinflarda mantiqiy masalalarni o'rgatishdagi yangi yondashuvlar va metodlar	487
<i>Tursunova Nigora Ulug'bek qizi, Xoshimova Husnidabonu Nozimjon qizi</i>	
Ingliz tilini o'rgatishda interaktiv o'qitish texnologiyalarini takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlari	492
<i>Yuldasheva Umidaxon Maxmudovna</i>	
Muammolarni hal qilishda qo'llaniladigan usullar	495
<i>Abdullayeva Saodat Mengbayevna</i>	
Подходы изучения криминогенного климата в обществе и его социально-психологические аспекты	498
<i>Абдуллажанова Дилнозахон Султанбековна</i>	
Jinsiy identifikatsiya masalalarini o'rganishda gender farqlar	502
<i>Murodov Mashrab Yoqub o'g'li</i>	
Raqamli texnologiyalarning boshlang'ich ta'lim tizimidagi afzalliklari	505
<i>Husenova Aziza Sharipovna, Mardonova Ismigul Dilshod qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutq va fikrlash faoliyatini rivojlantirish texnologiyalari	509
<i>Mamadaliyeva Nilufar Bahodirovna</i>	
"Nafas olish sistemasi" mavzusi bo'yicha o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini nostandart topshiriqlar orqali baholash	513
<i>Zayniyev Suxrobjon Islombek o'g'li, Jalilov Doston Komil o'g'li</i>	
Iqtidorli bolalar bilan ishlashda individuallashtirilgan ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	519
<i>Norbutayeva Muxabbat Rustam qizi</i>	
Inklyuziv ta'lim va uni oliy ta'lim muassasalarida joriy etish xususiyatlari	523
<i>Akbarova Sayyora Shuxratovna, Akbarova Kamola Abdujabbor qizi</i>	
Ta'lim sohasida strategik rejalashtirish	529
<i>Mansurov Farrux Najmitdinovich</i>	

TA'LIM SOHASIDA STRATEGIK REJALASHTIRISH

Mansurov Farrux Najmitdinovich

Samarqand viloyati Pedagogik mahorat markazi o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola strategik rejalashtirishning asosiy tushunchalari va terminologiyasini bayon qiladi, shu jumladan maqsadlar va qarashlar asosida strategik rejani shakllantirishning barcha bosqichlarini o'z ichiga oladi. Shuningdek, ta'lim sohasida muvaffaqiyatli strategik rejalashtirish misollarini tahlil qiladi va taqqoslaydi hamda ularning kuchli va zaif tomonlarini aniqlaydi. Maqolada SWOT va SMART kabi strategik tahlil usullari, jamiyat qadriyatlarini, maqsadlari va rivojlanish dasturlari kontekstida ta'lim tizimining boshqaruv jarayonlari ham ko'rib chiqiladi. Strategik rejalashtirishning amaliy ahamiyati va ta'lim sohasi uchun tutgan o'rni ham izohlanadi.

Kalit so'zlar: SWOT, SMART, qarash, jamiyat, qadriyatlar, maqsadlar, ta'lim, strategik rejalashtirish, boshqaruv, rivojlantirish dasturi.

Abstract: This article presents the key concepts and terminology of strategic planning, including all stages of formulating a strategic plan based on objectives and vision. It also analyzes and compares examples of successful strategic planning in the field of education, identifying their strengths and weaknesses. The article examines strategic analysis methods such as SWOT and SMART, and discusses management processes in the education system within the framework of societal values, goals, and development programs. Furthermore, it explains the practical significance of strategic planning and its importance for the education sector.

Key words: SWOT, SMART, vision, society, values, goals, education, strategic planning, management, development program.

Аннотация: В данной статье изложены основные концепции и терминология стратегического планирования, включая все этапы формирования стратегического плана с целями и видением. Также анализируются и сравниваются примеры успешного стратегического планирования в сфере образования, выявляются их сильные стороны и слабые стороны. В статье рассматриваются методы стратегического анализа, такие как SWOT и SMART, а также управленческие процессы образовательной системы в контексте общественных ценностей, целей и программ развития. Кроме того, объясняется практическое значение стратегического планирования и его важность для образовательной сферы.

Ключевые слова: SWOT, SMART, видение, общество, ценности, цели, образование, стратегическое планирование, управление, программа развития.

KIRISH

Globallashtirilgan dunyo O'zbekiston ta'limi hal etishi lozim bo'lgan ko'plab muammolarni qo'yimoqda. Eng asosiylaridan biri bu farzandlarimizni ertangi kunga, hayotga tayyorlashdir. Buning uchun bizga strategik reja zarur. Strategik reja – bu rasmiy hujjat bo'lib, u bitta maktab yoki butun ta'lim tizimi uchun umumiy qarash va ustuvor yo'nalishlarni belgilaydi. Ta'limni rejalashtirish kelajakni belgilash va maqsadlarga erishish uchun inson resurslari va moddiy imkoniyatlarni safarbar qilishda turli manfaatdor tomonlarni jalb etadi. Bu jarayon ham strategik qarashga, ham amaliy yondashuvga ega, chunki u maktab maqsadi va qarashini, shu jumladan maktab hamjamiyatining maqsad va qadriyatlarini o'z ichiga oladi. Shuningdek, strategik rejalashtirish ta'lim tizimini qayta shakllantirish va rivojlantirish bo'yicha qarorlar qabul qilishda siyosatchilar uchun muhim yo'nalishlarni belgilaydi. U barcha ichki va tashqi manfaatdor tomonlarni jalb qiluvchi jonli hujjat bo'lib, doimiy ravishda baholanib, yangilanib va monitoring qilib borilishi kerak. Strategik rejalashtirish jarayoni ta'lim tashkilotining modelini hayotga tatbiq etish va qarorlarni aniq yo'naltirish uchun kerakli ma'lumotlar va strategiyalar bilan rahbarlarni qurollantirishga yordam beradigan uch bosqichni o'z ichiga oladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tadqiqot o'tkazish – mavjud holat bo'yicha ma'lumotlar to'plash (intervyular, manfaatdor tomonlar o'rtasidagi so'rovlar, o'quvchilar natijalarini tahlil qilish, arxiv ma'lumotlari va boshqalar). Strategik reja ishlab chiqish – missiya va qarash bayonotlarini yaratish, yaxshilash, tadqiqot natijalari asosida SMART strategik maqsadlarini belgilash (har bir maqsad aniq, amaliy natijalarga asoslangan bo'lishi kerak). Ijro rejasini ishlab chiqish – rejani hayotga tadbiiq etish uchun yig'ilishlar tashkil etish, har bir maqsad uchun aniq harakatlar rejasini belgilash, natijalarni monitoring qilish. Strategik rejalashtirish jarayoni tadqiqot bosqichida to'plangan ma'lumotlarni tahlil qilish va talqin qilish, yangi ma'lumotlarni maktabning avvalgi tahlillari bilan taqqoslash, natijalarni umumlashtirish va SMART maqsadlarini belgilash kabi jarayonlarni o'z ichiga oladi.

Shuningdek, yillik harakat rejasini yaratish, inson va moddiy resurslarni to'g'ri boshqarish va ularni maqsadlarga erishish uchun safarbar qilish ham muhimdir. Ta'limdagi strategik rejalashtirish maqsadlari maktab missiyasi va qarashiga hamda butun maktab hamjamiyatining asosiy qadriyatlariga mos kelishi kerak. Jarayon va natija maqsadlari o'rtasidagi farqni tushunish o'quv markaziga yo'naltirilgan samarali SMART maqsadlarni belgilash uchun juda muhimdir.

Shuningdek, maktab strategik rejasi GPS kabi bo'lishi kerak – u maktabning hozirgi holatini “Biz hozir qayerdamiz?”, kelajakdagi yo'nalishni esa “Biz qayerga borishni xohlaymiz, qachon va qanday?” degan savollar orqali aniqlab berishi lozim. Maktab rahbari esa kemani mohirona boshqarayotgan kapitan kabi, jamoasini qulay va og'ir sharoitlarda samarali yo'naltira olishi kerak.

Ta'lim vazirligi har qanday islohotni amalga oshirishdan oldin, SMART maqsadlarga asoslangan aniq va izchil strategik reja ishlab chiqishi kerak. Bundan tashqari, bu jarayonga boshqa vazirliklar hamda milliy va hududiy bo'limlarni ham jalb qilish jamoaviy hamkorlik uchun zarur. Izchillik, sabr va davomiylik muhim, chunki ta'lim islohotlari bir necha yil, hatto o'n yillab davom etishi mumkin. Vazirliklar uzoq muddatli strategik qarash va ustuvor yo'nalishlarni belgilashi, yillik dasturlar va budjetlarni muvofiqlashtirishi, milliy va xalqaro moliyaviy tashkilotlar bilan hamkorlik o'rnatishi va amalga oshirilayotgan islohotlar bo'yicha doimiy monitoring olib borishi kerak.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

SWOT (Strengths – kuchli tomonlar, Weaknesses – zaif tomonlar, Opportunities – imkoniyatlar, Threats – tahdidlar) tahlili maktabning hozirgi holatini baholash, tahlil qilish va diagnostika qilish uchun ishlatiladigan muhim usul hisoblanadi. Ushbu jarayon maktabning ichki va tashqi muhit omillarini o'rganadi va natijalar asosida maktabning haqiqiy holati bo'yicha aniq tasavvur hosil qiladi. SWOT tahlili maktab rahbariyati, o'qituvchilar, ota-onalar va o'quvchilar ishtirokida o'tkazilishi mumkin. Strategik rejalashtirish o'z-o'zini tahlil qilish va tadqiqot bosqichi bilan boshlanadi hamda bu jarayon kelajakdagi SMART maqsadlarni belgilashda muhim rol o'ynaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

SMART maqsadlar tushunchasi Jorj Doran, Artur Miller va Jeyms Kanningem tomonidan 1981-yilda “There's a SMART way to write management goals and objectives” maqolasida ishlab chiqilgan. Har bir ta'lim tashkiloti o'z-o'zini baholash natijalari asosida SMART rejasini ishlab chiqishi kerak. SMART tushunchasi quyidagi mezonlarga javob beruvchi maqsadlarni anglatadi: S – Specific (aniq), M – Measurable (o'lchab bo'ladigan), A – Attainable (erishish mumkin bo'lgan), R – Realistic (real), T – Timely (muayyan vaqt doirasida). Ta'limni rivojlantirish bo'yicha barcha maqsadlar shu mezonlarga mos ravishda belgilanishi kerak, chunki faqat javobgarlik va aniq o'lchovga ega bo'lgan maqsadlar ta'lim tizimining sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Masalan, Singapur yillar davomida dunyoning yetakchi ta'lim tizimiga ega mamlakat bo'lib, PISA reytingida doimo yuqori o'rinlarni egallab kelmoqda. Ular o'z ta'lim tizimini har tomonlama rivojlantirish uchun strategik rejalar asosida aniq SMART maqsadlarni belgilaydilar. Ularning asosiy mavzusi “Fikrlash” bo'lib, bu 21-asrning muhim ta'limiy ko'nikmalaridan biri hisoblanadi. 1997-yilda Bosh vazir Goh Chok Tong TSLN (Thinking Schools, Learning Nation – Fikrlovchi maktablar, o'rganadigan millat) konsepsiyasini Singapur ta'lim tizimining kelajagi sifatida e'lon qilgan. Bu yondashuv maktablarda fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish orqali bolalar va kattalarni umr bo'yi o'rganishga undaydi, natijada ular millat va jamiyatning rivojlanishiga ijobiy hissa qo'shadilar. Reja bayonotida esa bu maqsadlarga qanday erishilishi ta'kidlangan: “Biz millatimiz kelajagini shakllantiramiz, chunki biz kelajagimizni belgilaydigan insonlarni tarbiyalaymiz.” Ushbu yondashuv asosiy e'tiborni insonlarga qaratadi, ularni rivojlantirish va shakllantirish orqali mustaqil fikrlovchi, ijtimoiy mas'uliyatli shaxslarni tarbiyalashni maqsad qiladi. Singapurning ushbu yondashuvi ta'limning yuqori sifatini ta'minlashga qaratilgan.

Finlyandiyaning ta'lim tizimi besh–o'n yillik davomida bosqichma-bosqich isloh qilingan va bugungi kunda dunyodagi eng muvaffaqiyatli modellar qatoriga kiradi. Fin ta'lim tizimining asosi o'quvchilar farovonligi va akademik taraqqiyoti hisoblanadi. Har qanday ta'lim islohoti oldidan SWOT tahlili, SMART maqsadlarni belgi-

lash, tizimli refleksiya va bosqichma-bosqich amalga oshirish kabi jarayonlar olib boriladi. Finlyandiya Ta'lim va madaniyat vazirligi K-12 o'quv dasturlarining muntazam isloh qilinishini nazorat qiladi. Masalan, 2015-yilda milliy ta'lim dasturining islohoti uchun 100 dan ortiq maktab o'qituvchilari, davlat amaldorlari va universitet mutaxassislari jalb qilingan edi. Ularning asosiy vazifasi talabalarni inson va fuqaro sifatida o'stirish bo'ldi. Barcha fanlarda o'zaro bog'liq yondashuv va mustaqil fikrlashni rivojlantirish ushbu strategiyaning muhim qismidir. Finlyandiya Ta'lim va madaniyat vazirligi 2030-yilgacha bo'lgan strategik rejani ishlab chiqqan. Unga ko'ra, madaniyat va ta'lim jamiyatning mustahkam asoslarini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Strategiyada uchta asosiy yo'nalish belgilangan: Har bir inson o'z bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'lishi kerak. Jamiyatning ijtimoiy tengligi va adolatini ta'minlash. Insonlarning ijodiy va tadqiqotchilik qobiliyatlarini rivojlantirish. Finlyandiya barcha maktablar teng darajada sifatli ta'lim beradi va barcha o'quvchilar teng imkoniyatlarga ega. Finlyandiya hukumati ta'lim tizimining strategik maqsadlarini shaffof va mas'uliyatli tarzda amalga oshirishga intiladi.

O'zbekiston Respublikasi ham ta'lim sohasida xuddi shunday strategik reja ishlab chiqqan. Bu "O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF-5712-son¹ Farmonida o'z aksini topgan. Konsepsiya doirasida belgilangan vazifalarni bajarish orqali O'zbekiston Respublikasining xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirishda quyidagi ko'rsatkichlarga erishish nazarda tutiladi: STEAM fanlari va tanqidiy fikrlash, axborotni mustaqil izlash va tahlil qilish kompetensiyalari va malakalarining rivojlanishiga alohida urg'u berishni hisobga olgan holda, zamonaviy innovatsion iqtisodiyot talablariga javob beradigan umumta'lim dasturlari va yangi davlat ta'lim standartlari joriy etiladi; xalq ta'limi tizimida o'quvchilarning bilim darajasini baholashda ta'lim sifatini baholash bo'yicha xalqaro dasturlar va izlanishlar (PISA, TIMSS, PIRLS va boshqalar)da O'zbekiston Respublikasining doimiy ishtiroki ta'minlanadi; ta'lim dasturlari va muassasalarini akkreditatsiya qilish uchun O'zbekiston Respublikasining yetakchi xalqaro birlashmalarga kirishi ta'minlanadi; xorijiy til, informatika, matematika, fizika, kimyo, biologiya fanlarini chuqur o'rganishga mo'ljallangan didaktik materiallar va multimedia mahsulotlarining yangi avlodlari tayyorlanadi; muvaffaqiyatli faoliyat ko'rsatayotgan umumta'lim muassasalari negizida tarmoq maktablari yaratiladi va ushbu tarmoqqa o'quvchilarni qamrab olish koeffitsiyenti past bo'lgan boshqa maktablar ham kiritiladi.

Ta'lim tizimi eng yirik ijtimoiy institutlardan biri hisoblanadi. Zamonaviy tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, bu tizim jamiyatning asosiy xo'jalik jihatlari, siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy tuzilishi hamda ijtimoiy hayotning asosiy yo'nalishlari bilan uzviy bog'liq. Normativ-huquqiy maydon quyidagilarni o'z ichiga olgan ta'lim tizimini shakllantiradi: ta'lim standartlari va dasturlari ro'yxati, shuningdek, ta'lim muassasalari, davlat organlari va ta'lim tizimini boshqarish uchun mas'ul bo'lgan hokimiyat institutlari; ta'lim jarayonlari va ta'lim sifatini baholash bilan shug'ullanuvchi tashkilotlar; ta'lim faoliyati bilan shug'ullanadigan turli jamoalar (yuridik shaxslar, ish beruvchilar, jamoat tashkilotlari).

Ta'lim sohasida strategik rejalashtirish boshqaruv faoliyatining maxsus toifasi bo'lib, boshqaruv ob'ektlari uchun maqsad va harakatlarni belgilashni o'z ichiga olgan strategik qarorlarni ishlab chiqishga qaratilgan. Ushbu maqsad va harakatlarni amalga oshirish tashqi muhitning o'zgaruvchan sharoitlariga moslashish va ta'lim tizimining uzoq muddatli samarali ishlashini ta'minlash imkonini beradi. Hozirgi bosqichda ta'lim sohasidagi strategik rejalashtirish turli darajalarda amalga oshiriladi: federal, mintaqaviy, mahalliy va lokal. Dastlabki uch holatda boshqaruv ob'ekti ma'lum miqyosdagi ta'lim tizimi bo'lsa, lokal darajada esa e'tibor bevosita ta'lim muassasasiga qaratiladi, u qaysi tur yoki shaklda bo'lishidan qat'i nazar, strategik rejalashtirish ta'lim ierarxiyasining barcha darajalarini qamrab olib, boshqaruvga diferensial yondashuv imkoniyatini ta'minlaydi. Strategik rejalashtirishning muhim jihatlardan biri bu tizimli yondashuv bo'lib, u quyidagi ta'lim jarayonining barcha tarkibiy qismlarini integratsiyalashni nazarda tutadi: o'quv fan sohasi, kadrlar resurslari, infratuzilma va moliyaviy oqimlar. Bu nafaqat ta'lim tizimining turli elementlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ko'rish, balki belgilangan strategik maqsadlarga erishish uchun hal qilinishi lozim bo'lgan asosiy muammolarni aniqlash imkonini beradi.

Samarali strategik rejalashtirishning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat: tizimning joriy holatini oldindan o'rganish, kelajakda erishilishi lozim bo'lgan holatni belgilash, ushbu holatlar orasidagi tafovutni bartaraf etish yo'lini ishlab chiqish va batafsil harakat rejasini amalga oshirish. Ushbu bosqichda SWOT-tahlil muhim vosita bo'lib, u tizimning ichki kuchli va zaif tomonlarini, shuningdek tashqi imkoniyatlar va tahdidlarni aniqlashga yordam beradi. Bundan tashqari, strategik rejalashtirish jarayoniga barcha manfaatdor tomonlarning (o'qituvchilar, talabalar, ota-onalar, biznes va davlat vakillari) jalb qilinishi muhim ahamiyatga ega. Bu turli fikrlar va ehtiyojlarga asoslangan yagona strategik vizualizatsiyani yaratishga yordam beradi, bu esa o'z navbatida taklif etilayotgan strategiyalarni turli ijtimoiy guruhlar tomonidan qo'llab-quvvatlash va hurmat qilish darajasini oshiradi. Ta'kidlash joizki, strategiyaning amalga oshirilishi moslashuvchanlik va yangi sharoitlarga moslashish qobiliyatini talab qiladi.

1 <https://www.lex.uz/uz/docs/-4312785>

Zamonaviy ta'lim tizimlari texnologik taraqqiyot, ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar, globallashtirish va demografik siljishlar kabi doimiy o'zgarishlarga duch kelmoqda. Shu nuqtayi nazardan, ta'lim sohasidagi strategik rejalashtirish monitoring va rivojlanish jarayonlarini baholash mexanizmlarini o'z ichiga olishi lozim. Bu esa strategik maqsadlar va harakatlarni natijalarga qarab o'z vaqtida moslashtirish imkonini beradi. Strategik rejalashtirishning samaradorligi quyidagi mezonlar orqali o'lchanishi mumkin: talabalar muvaffaqiyati, ta'lim jarayonining ishtirokchilari qoniqish darajasi va resurslardan foydalanish samaradorligi. Ushbu ko'rsatkichlar belgilangan strategik maqsadlarning qanchalik muvaffaqiyatli amalga oshirilayotganini va ta'lim tizimining umumiy samaradorligiga qanday ta'sir ko'rsatayotganini baholash imkonini beradi. Shunday qilib, ta'lim sohasidagi strategik rejalashtirish ta'lim muassasalari va tizimlarining barqaror rivojlanishini ta'minlovchi ajralmas vosita bo'lib, bu o'z navbatida ta'lim sifati va uning zamonaviy jamiyat talablariga mosligini belgilaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mintaqaviy darajada strategik rejalashtirish tegishli hududiy davlat dasturi doirasida amalga oshiriladi. Ushbu dastur ijrosini ta'minlash uchun mas'uliyat ta'lim sohasida boshqaruvni amalga oshiruvchi ijro hokimiyati organlariga yuklatilgan bo'lib, ular vazirlik, departament yoki boshqarma shaklida bo'lishi mumkin. Ushbu organ o'z hududining o'ziga xos sharoitlari va ehtiyojlarini, jumladan, ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy, ekologik va demografik omillarni hisobga olgan holda strategiyalar ishlab chiqadi va ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshiradi. Ta'lim muvaffaqiyatini ta'minlashda strategik rejalashtirish muhim ahamiyatga ega bo'lib, u tizimli yondashuv orqali ta'lim sifati oshirish va kelajak uchun barqaror rivojlanish yo'nalishlarini belgilashga xizmat qiladi.

Maqolada strategik rejalashtirishning asosiy bosqichlari, SWOT tahlili va SMART maqsadlarning ta'lim tizimida qo'llanilishi batafsil yoritilgan. Shuningdek, ta'limda muvaffaqiyatli strategik rejalashtirish bo'yicha Singapur, Finlyandiya tajribalari tahlil qilinib, ularning o'ziga xos jihatlari o'rganildi. O'zbekiston Respublikasi ham 2030-yilgacha xalq ta'limi tizimini rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqib, xalqaro tajribalarga asoslangan holda ta'lim islohotlarini amalga oshirishga harakat qilmoqda. Strategik rejalashtirish nafaqat ta'lim tizimini rivojlantirishga, balki o'qituvchilar va o'quvchilarni yangi pedagogik yondashuvlar bilan ta'minlashga, innovatsion texnologiyalarni joriy etishga ham xizmat qiladi. Shunday qilib, ta'lim strategik rejalashtirish jarayoni doimiy tahlil, monitoring va moslashuvchan yondashuv talab qiladigan uzluksiz jarayon bo'lib, uning samarali amalga oshirilishi natijasida jamiyatning kelajagi uchun raqobatbardosh, bilimli va ijodiy fikrlovchi avlodni tarbiyalashi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 2019-yil 29-aprel PF-5712-son. www.lex.uz/uz/docs/-4312785
2. Doran J. (1981). "There's a S.M.A.R.T. Way to Write Management's Goals and Objectives". Ilmiy maqola.
3. Burg C.A. (2018). 21-asrda Finlyandiya ta'limi: paradokslar va maqsadlar. Inquiry in Education, 10(1), Maqola 8.
4. ECRA. (2015). Kelajakni yaratish: maktablar uchun strategik rejalashtirish. Atlantic City, NJ: ECRA Group.
5. Loginov S.A., Pavlova E.G. (2022). Strategik rejalashtirish: o'quv qo'llanma. Moskva: Moliya akademiyasi. 180 b.
6. Panferova N.N. (2020). Ta'lim tizimidagi boshqaruv: o'quv qo'llanma. Rostov n/Don: Feniks. 248 b.
7. Rijikov S.N. (2017). Kasbiy ta'lim muassasasining strategik boshqaruvi. Metodlar va modellar: o'quv qo'llanma. Moskva: RUSAYNS. Jild 1. 270 b.
8. Patrixina T.N. (2017). Ta'lim sohasida strategik rejalashtirish: nazariyadan amaliyotga. Nijnevartovsk.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.